

Ryc. 136. Dom Strażaka w Werechaniach, widok z 2013 roku.

Ryc. 137. Jan Malec, prezes KR w Werechaniach i GS oraz BS w Rachaniach, wg J. Malca 2006.

gotowania, ponadto zorganizowało wypożyczalnię naczyń oraz aktywnie uczestniczy przy organizacji zabaw i imprez okolicznościowych współpracując ze strażakami⁴⁹⁴.

Obecnie Werechanie liczą 574 ha powierzchni oraz 436 mieszkańców.

WOŻUCZYN

Wieś położona w środkowej części gminy Rachanie, nad rzeką Wożuczynką, w obrębie Grzędy Sokalskiej.

Wożuczyn był zasiedlony już w pradziejach, co potwierdzają wyniki badań wykopaliskowych oraz badań powierzchniowych prowadzonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski³⁵³. Łącznie odkryto na terenie miejscowości 29 stanowisk archeologicznych (punktów osadniczych). Najstarsze zabytki w postaci dwóch krzemiennych rylców węglowych i dwóch wiórów datowano na schyłkowy paleolit (XII-IX tys. p.Chr.) i są to zapewne ślady obozowiska łowców mamutów i reniferów. Prawdopodobnie z nimi można łączyć odkryty na terenie cegielni kieł mamuta³⁵⁴. Znacznie młodszy jest, pochodzący ze środkowej epoki kamienia – mezolitu (8300-5500 r. p.Chr.), mikrolityczny wiórek

³⁵³ M. Karaś 1988, Dokumentacja obszaru AZP nr 92-91, archiwum WUOZ w Lublinie, Delegatura w Zamościu.

³⁵⁴ J. Libera, Późny paleolit i mezolit środkowowschodniej Polski, cz. II. Źródła, s. 94-95; J. Gurba, Wożuczyn-Cegielnia, woj. zamojskie stan. 2, „Informator Archeologiczny. Badania 1976”, Warszawa 1979.

⁴⁹⁴ Informacja ustna Danuty Iskrzak.

krzemienny, który był elementem narzędzia lub broni ówczesnych myśliwych³⁵⁵. Bardzo ciekawym i unikatowym zabytkiem jest miedziana siekierka datowana na środkowy neolit (eneolit). Wydaje się być tutaj importem z terenów naddunajskich i nie posiada miejscowych analogii, stąd jej określenie kulturowe napotyka na trudności³⁵⁶. Ślady kolejnej fazy osadniczej zanotowanej w miejscowości pochodzą ze środkowego neolitu. Z tego czasu odkryto 7 osad związanych z kulturą pucharów lejkowatych (4200-2900 r. p.Chr.). Na ich powierzchni znaleziono obok fragmentów ceramiki także kilkanaście odłupków, wióry, łuszczyki i łuszczyne krzemienne. Prawdopodobnie z późnoneolityczną kulturą ceramiki sznurowej (2900-2200 r. p.Chr.) można wiązać toporek kamienny i siekierkę krzemienną. Oba zabytki przypuszczalnie pochodzą ze zniszczonych grobów, podobnie jak inna siekierka krzemienna, datowana na przełom neolitu i epoki brązu³⁵⁷. Dalszych kilkanaście fragmentów ceramiki, sierp³⁵⁸ i przepalony pazur krzemienny ze względu na brak cech dystynktywnych datowano ogólnie na wczesną epokę brązu (2200-1600 r. p.Chr.), zaś materiał w postaci fragmentów potłuczonych garnków i grocika krzemienego do strzały powiązano z wczesnobrązową kulturą mierzanowską (2200-1600 r. p.Chr.). Duże ożywienie osadnictwa nastąpiło w środkowej epoce brązu. Z tego czasu pochodzi 10 osad kultury trzcinieckiej (1600-1200 r. p.Chr.)³⁵⁹. Na ich powierzchni, oprócz ceramiki, znaleziono okruch krzemienny, odłupek krzemienny i odłupek z siekiery krzemiennej. Znacznie młodsze zabytki pochodzące z badań powierzchniowych, zarejestrowane na 7 stanowiskach osadowych, należały do kultury łużyckiej. Ponadto na jednej osadzie badanej wykopaliskowo odkryto 11 obiektów osadowych (jam gospodarczych), najczęściej w profilu gruszkowatych, za-

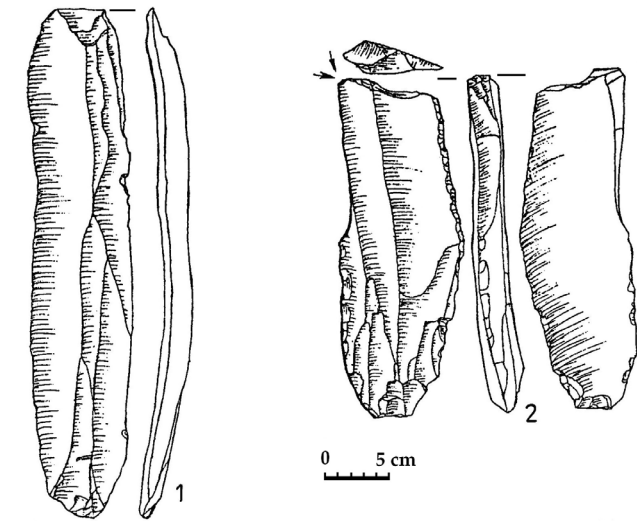
³⁵⁵ J. Libera, Późny paleolit i mezolit..., cz. II, s. 94-95.

³⁵⁶ J. Gurba, Siekierka miedziana z Wożuczyna, woj. zamojskie, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Archeologica”, t. 16/1992, s. 71-74.

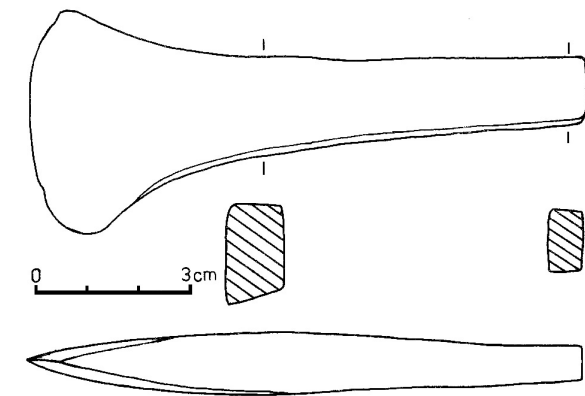
³⁵⁷ Badania AZP.

³⁵⁸ Zabytek znajduje się w Muzeum Lubelskim, por. B. Bargieł, Badania nad I okresem epoki brązu na Lubelszczyźnie, [w:] Schyłek neolitu i wczesna epoka brązu w Polsce Środkowowschodniej, Lublin 1991, s. 122.

³⁵⁹ H. Taras, Kultura trzciniecka..., s. 239.

Ryc. 138. Narzędzia krzemienne z paleolitu znalezione na terenie Wożuczyna, wg J. Libery 1995.

Ryc. 139. Miedziana siekierka z Wożuczyna, wg J. Gurby 1992.

wierających fragmenty naczyń glinianych. W jednej z jam znaleziono pochówek psa³⁶⁰. Śladowo, w postaci 1 fragmentu ceramiki, reprezentowany jest okres lateński, a wspomniany okruch naczynia można z dużym prawdopodobieństwem powiązać z kulturą pomorską (450-200 r. p.Chr.).

W okresie rzymskim (I-V w.) istniała tutaj osada, z powierzchni której zebrano kilkanaście fragmentów ceramiki kultury

³⁶⁰ W. Kozak-Zychman, J. Gurba, Czaszka psa z jamy kultury łużyckiej w Wożuczynie-Cegielni, pow. Tomaszów Lubelski, Opuscula archaeologica opera dedicata in professorem Thaddeum Malinowski, Zielona Góra 2007, s. 192-199.